

Закон о ванпарничном поступку

Закон је објављен у "Службеном гласнику СРС", бр. 25/82 и 48/88.

ПРВИ ДЕО

Опште одредбе

Члан 1.

(1) Овим законом одређују се правила по којима редовни судови поступају и одлучују о личним, породичним, имовинским и другим правним стварима које се по овоме или другом закону решавају у ванпарничном поступку.

(2) Одредбе овог закона примењују се и у другим правним стварима из надлежности редовних судова за које законом није изричито одређено да се решавају у ванпарничном поступку, ако се не односе на заштиту повређеног или угроженог права нити се због учесника у поступку могу применити одредбе Закона о парничном поступку.

Члан 2.

(1) Ванпарнични поступак покреће се предлогом физичког или правног лица, као и предлогом органа одређеног овим или другим законом.

(2) Ванпарнични поступак суд покреће по службеној дужности у случајевима и под условима одређеним овим или другим законом.

(3) Ако поступак није покренуо орган који је законом овлашћен да покреће поступак, суд ће га без одлагања обавестити да је поступак покренут на предлог овлашћеног лица. Суд може овлашћеном органу одредити рок за пријављивање учешћа у поступку и по истеку тог рока застати са поступком ако је то потребно ради заштите учесника у поступку или ради заштите друштвених интереса.

Члан 3.

(1) Учесник у ванпарничном поступку је лице које је поступак покренуло, лице о чијим се правима или правним интересима одлучује у поступку, као и органи који учествују у поступку на основу законског овлашћења да поступак покреће, без обзира да ли је поступак покренуо или је касније ступио у поступак.

(2) Предлагач у смислу овог закона је лице, односно орган по чијем предлогу је поступак покренут, а противник предлагача је лице према коме се право или правни интерес предлагача остварује.

(3) Својство учесника у поступку, с правним дејством у одређеној правној ствари, суд може изузетно признати и оним облицима удруживања који немају својство правног лица и за која није посебним прописима одређено да могу бити учесници у ванпарничном поступку ако испуњавају услове из члана 77. став 3. Закона о парничном поступку, и ако се предмет ванпарничне ствари непосредно на њих односи.

Члан 4.

(1) У ванпарничном поступку суд по службеној дужности посебно води рачуна и предузима мере ради заштите права и правних интереса малолетника о којима се родитељи не старају, као и других лица која нису у могућности да се сама брину о заштити својих права и интереса.

(2) Кад се у поступку одлучује о правима и правним интересима малолетника и других лица под посебном друштвеном заштитом, суд ће обавестити орган старатељства о покретању поступка, позивати га на рочишта и достављати му поднеске учесника и

одлуке против којих је дозвољен правни лек, без обзира да ли орган старатељства учествује у поступку.

(3) Кад сматра да је то потребно, суд ће позвати орган старатељства да учествује у поступку и одредити му рок у коме може пријавити своје учешће. Док не истекне овај рок суд ће застати са поступком, али орган старатељства може своје право да учествује у поступку користити и после протека тог рока.

Члан 5.

Орган старатељства који учествује у поступку, и кад законом није овлашћен да покреће поступак, овлашћен је да преузима све радње у поступку ради заштите права и правних интереса малолетника и других лица под посебном друштвеном заштитом, а нарочито да износи чињенице које учесници нису навели да предлаже извођење доказа и да изјављују правне лекове.

Члан 6.

У ванпарничном поступку суд може поставити привременог заступника сваком учеснику у поступку кад за то постоје услови из члана 84. Закона о парничном поступку.

Члан 7.

Суд може дозволити да учесник, који нема пословне способности, поред радњи на које је законом овлашћен, ради остварења својих права и правних интереса, предузима и друге радње у поступку, ако сматра да је у стању да схвати значење и правне последице тих радњи.

Члан 8.

(1) У ванпарничним стварима које се односе на лично стање учесника (статусне ствари), као и у другим ванпарничним стварима које се односе на права и правне интересе са којима учесници не могу располагати, они се у поступку пред судом не могу одрећи свог захтева, признати захтев противника, нити закључити судско поравнање.

(2) У поступку из става 1. овог члана суд може да утврђује и чињенице које учесници нису изнели, као и чињенице које међу учесницима нису спорне, ако су важне за доношење одлуке.

Члан 9.

У поступку у коме се одлучује о статусним стварима јавност је искључена.

Члан 10.

У ванпарничном поступку нема мировања поступка.

Члан 11.

(1) Суд одлучује о захтевима учесника на основу расправе на рочишту само у случајевима кад је то овим или другим законом одређено, или кад оцени да је одржавање рочишта потребно ради разјашњења или утврђивања одлучних чињеница или сматра да је због других разлога одржавање рочишта целисходно.

(2) Изостанак појединих учесника са рочишта не спречава суд да даље поступа, ако у појединим случајевима законом није друкчије одређено.

(3) Саслушање учесника у поступку може се извршити и у одсуству других учесника.

(4) У стамбеним стварима у којима се решава о станарском праву или о појединим овлашћењима која чине садржину станарског права одлука се увек доноси на основу расправе на рочишту.

Члан 12.

(1) Предлог за покретање ванпарничног поступка може се повући до доношења првостепене одлуке. Предлог поднет од више лица повлачи се њиховом сагласном изјавом, ако овим или другим законом није друкчије одређено.

(2) Предлог се може повући и доцније све док поступак није правноснажно завршен, ако се тиме не вређају права других учесника на које се одлука односи или ако остали учесници на то пристану.

(3) Ако је предлог повучен после доношења првостепене одлуке првостепени суд ће одлуку укинути.

(4) Сматраће се да је предлог повучен кад предлагач не дође на рочиште или се не одазове на позив суда ради саслушања, ако је био уредно позван, а не постоје опште познате околности које су га спречиле да дође у суд. Оправдане разлоге изостанка суд може уважити и без изјашњавања осталих учесника све док им не упути обавештење о повлачењу предлога.

(5) У случајевима из ст. 1. и 4. овог члана, други учесници који су законом овлашћени да покрену поступак могу предложити да се поступак настави. Предлог за настављање поступка може се поднети у року од 15 дана од дана пријема обавештења о повлачењу предлога.

Члан 13.

(1) У статусним стварима месно надлежан је суд на чијем подручју има пребивалиште лице у чијем интересу се поступак води, а ако нема пребивалиште, суд на чијем подручју то лице има боравиште, ако овим или другим законом није друкчије одређено.

(2) У другим ванпарничним стварима месно надлежан је суд на чијем подручју предлагач има пребивалиште или боравиште, односно седиште, ако овим или другим законом није друкчије одређено.

(3) Кад се ванпарнична ствар односи на непокретности, искључиво је надлежан суд на чијем подручју се налази непокретност, а ако се непокретност налази на подручју више судова надлежан је сваки од тих судова.

Члан 14.

(1) У ванпарничном поступку суд се може по службеној дужности огласити месно ненадлежан најкасније на првом рочишту, а ако рочиште није одржано, до предузимања прве радње коју је учесник предузео по позиву суда.

(2) Ако се у току поступка измене околности на којима је заснована месна надлежност суда, суд који води поступак може предмет уступити суду који је према измењеним околностима месно надлежан, ако је очигледно да ће се пред тим судом поступак лакше спровести, или ако је то у интересу лица под посебном друштвеном заштитом.

(3) Кад се предмет уступа другом суду у интересу лица под посебном друштвеном заштитом, суд ће пре уступања предмета позвати орган старатељства да у одређеном року да своје мишљење о целисходности уступања. Ако орган старатељства у остављеном року не достави мишљење, суд ће поступити према околностима случаја, водећи рачуна о интересима лица под посебном друштвеном заштитом.

Члан 15.

Учесници могу споразумом мењати месну надлежност суда само кад је то за поједине ванпарничне ствари овим или другим законом дозвољено.

Члан 16.

(1) До доношења одлуке о главној ствари суд ће посебном одлуком обуставити ванпарнични поступак, ако утврди да би поступак требало спровести по правилима парничног поступка. Поступак ће се по правноснажности те одлуке спровести по правилима парничног поступка пред надлежним судом.

(2) Радње које је спровео ванпарнични суд (увиђај, вештачење, саслушање сведока и др.) поново ће се извести, ако је при њиховом ранијем извођењу учињена нека од битних повреда одредаба парничног поступка (члан 354. Закона о парничном поступку).

Члан 17.

(1) У ванпарничном поступку у првом степену поступа судија појединац, ако овим или другим законом није друкчије одређено.

(2) У стамбеним стварима, у којима се решава о станарском праву или о појединим овлашћењима који чине садржину станарског права првостепени суд одлучује у већу састављеном од једног судије и двојице судија поротника.

(3) Поједине радње у поступку може да преузима стручни сарадник у суду кад је то овим или другим законом одређено. Записник о тим радњама потписују стручни сарадник и записничар који је саставио записник.

Члан 18.

(1) У ванпарничном поступку одлуке се доносе у облику решења.

(2) Решење против кога је дозвољена посебна жалба и решење другостепеног суда мора бити образложено.

Члан 19.

Жалба против решења донесеног у првом степену може се изјавити у року од 15 дана од дана достављања преписа решења, ако овим или другим законом није друкчије одређено.

Члан 20.

(1) Жалба задржава извршење решења, ако овим или другим законом није друкчије одређено, или ако суд друкчије не одлучи.

(2) Суд може из важних разлога одлучити да жалба не задржава извршење решења.

(3) У случају из става 2. овог члана, кад је потребно да се заштите права малолетника или других лица под посебном друштвеном заштитом, суд може по службеној дужности, а ради заштите права других учесника по њиховом предлогу, одредити да се положи обезбеђење у готовом новцу. Кад то посебне околности случаја захтевају давање обезбеђења може се одредити и у другом облику.

Члан 21.

(1) Првостепени суд може поводом жалбе, сам новим решењем преиначити или укинути своје раније решење, ако се тиме не вређају права других учесника која се заснивају на том решењу.

(2) Ако првостепени суд не преиначи, односно не укине своје решење, жалбу, заједно са списима, доставиће другостепеном суду на решавање без обзира да ли је жалба поднесена у законом одређеном року.

(3) Другостепени суд може из важних разлога одлучити и о неблаговремено поднесеној жалби, ако се тиме не вређају права других лица која се заснивају на том решењу.

Члан 22.

(1) Кад одлука суда зависи од претходног решења питања да ли постоји неко право или правни однос, а о том питању још није донео одлуку суд или други надлежни орган (претходно питање), суд може сам решити то питање, ако овим или другим законом није друкчије одређено.

(2) Одлука суда о претходном питању има правно дејство само у ванпарничном поступку у коме је то питање решено.

Члан 23.

(1) Ако су међу учесницима спорне чињенице важне за решавање претходног питања, суд ће их упутити да у одређеном року покрену парницу или поступак пред управним органом ради решења спорног права, односно правног односа.

(2) Суд ће упутити на парницу, односно на поступак пред управним органом оног учесника чије право сматра мање вероватним, ако овим или другим законом није друкчије одређено.

Члан 24.

(1) Ако учесник који је упућен на парницу или поступак пред управним органом у одређеном року, који не може бити дужи од 30 дана, покрене парницу, односно поступак пред управним органом ванпарнични поступак ће се прекинути до правноснажног окончања тог поступка.

(2) Ако ни један од учесника до завршетка ванпарничног поступка не покрене парницу, односно поступак пред управним органом, суд ће довршити поступак без обзира на захтеве у погледу којих је учесник упућен на парницу, односно на поступак пред управним органом.

Члан 25.

(1) Кад се решењем суда мења лични или породични статус учесника или његова права и дужности, правне последице решења настају кад оно постане правноснажно.

(2) Суд може одлучити да правне последице решења настају пре правноснажности, ако је то потребно ради заштите малолетника или других лица под посебном друштвеном заштитом.

(3) Правноснажно решење којим се мења лични или породични статус учесника без одлагања се доставља матичару надлежном за вођење матичне књиге рођених за то лице.

Члан 26.

Правноснажност решења, донесеног у ванпарничном поступку, не спречава учеснике да свој захтев о коме је решењем одлучено остварују у парници или у поступку пред управним органом, кад им је то право признато овим или другим законом.

Члан 27.

(1) У поступку у коме се одлучује о статусним стварима и о ванпарничним стварима које се односе на станарско право против правноснажног решења другостепеног суда ревизија је дозвољена, ако овим или другим законом није друкчије одређено.

(2) У поступку у коме се одлучује о имовинско-правним стварима ревизија је дозвољена под условима под којима се по Закону о парничном поступку може изјавити ревизија у имовинско-правним споровима, ако овим или другим законом није друкчије одређено.

Члан 28.

(1) О трошковима поступка у статусним стварима суд одлучује слободно, водећи рачуна о околностима случаја и о исходу поступка, с тим што се у погледу трошкова поступка који су проузроковани учешћем органа старатељства у поступку примењују одредбе члана 162. Закона о парничном поступку.

(2) У ванпарничним стварима које се односе на имовинска права учесника, учесници сnose трошкове на једнаке делове, али ако постоји знатна разлика у погледу њиховог удела у имовинском праву о коме се одлучује суд ће према сразмери тог удела одредити колики ће део трошкова сносити сваки од учесника.

(3) У ванпарничним стварима из става 2. овог члана суд може одлучити да све трошкове поступка сноси учесник у чијем интересу се поступак води, односно учесник који је искључиво својим понашањем дао повод за покретање поступка.

Члан 29.

(1) По предлогу за понављање поступка претходно ће се поступити као по неблагоприятно поднесеној жалби, ако постоје услови из члана 21. овог закона да другостепени суд одлучи и о основаности неблагоприятно поднесене жалбе. Уколико другостепени суд нађе да ти услови не постоје вратиће предмет првостепеном суду ради поступања по предлогу.

(2) Против решења којим је поступак правноснажно завршен, предлог за понављање поступка не може се поднети ако је учеснику овим или другим законом признато право да свој захтев о коме је решењем одлучено остварује у парници или у поступку пред управним органом.

Члан 30.

(1) По одредбама првог дела овог закона поступа се у свим питањима која посебним поступцима садржаним у овом закону нису друкчије уређења, као и у другим ванпарничним стварима, за које посебним законом нису уређења правила поступања.

(2) У ванпарничном поступку сходно се примењују одредбе Закона о парничном поступку, ако овим или другим законом није друкчије одређено.

ДРУГИ ДЕО

Посебни поступци

I. Уређење личних стања

Глава прва

Лишење пословне способности

Члан 31.

(1) У овом поступку суд испитује да ли је пунолетно лице према степену способности за нормално расуђивање у стању да се само брине о својим правима и интересима и одлучује о потпуном или делимичном лишењу пословне способности кад утврди да за то постоје законом одређени разлози, као и о враћању потпуне или делимичне пословне способности кад престану разлози за лишење, односно ограничење пословне способности.

(2) Поступак за лишење, као и поступак за враћање пословне способности хитан је.

Члан 32.

(1) Поступак за лишење пословне способности суд покреће и води по службеној дужности, као и по предлогу органа старатељства, брачног друга, детета или родитеља лица код кога су се стекли законски услови за лишење, односно ограничење пословне способности.

(2) Поступак се покреће и по предлогу деде, бабе, брата, сестре, као и унука, ако са тим лицем живи у породичној заједници.

(3) Предлог за покретање поступка може да стави и само лице које треба лишити пословне способности, ако може да схвати значење и правне последице свог предлога.

Члан 33.

(1) Предлог мора да садржи чињенице на којима се заснива, као и доказе којима се те чињенице утврђују или чине вероватним.

(2) Ако поступак није покренуо орган старатељства, предлог мора да садржи и податке из којих произилази овлашћење за покретање поступка.

Члан 34.

(1) Ако лице, према којем је покренут поступак за лишење пословне способности, има непокретну имовину, суд ће без одлагања известити орган који води земљишну или другу јавну књигу о евиденцији непокретности ради забележбе поступка.

(2) О покретању поступка обавештава се и матичар који води матичну књигу рођених за то лице.

Члан 35.

(1) У овом поступку суд одлучује на основу расправе на рочишту.

(2) На рочиште се позивају, поред органа старатељства, лице према коме се поступак води, његов старалац, односно привремени заступник и предлагач.

Члан 36.

(1) Суд ће лично саслушати лице према коме се поступак води, а ако се исто налази у здравственој организацији саслушаће се по правилу у тој организацији, где ће се одржати и рочиште.

(2) Суд може одустати од саслушања лица према коме се поступак води, само ако би то могло да буде штетно по његово здравље или ако саслушање уопште није могуће с обзиром на душевно или физичко стање тог лица.

Члан 37.

Суд је дужан да саслуша стараоца, односно привременог заступника, предлагача и друга лица која могу да дају потребна обавештења о животу и о понашању лица према коме се поступак води и о другим важним околностима. По потреби, суд ће податке о тим чињеницама прибавити од органа друштвено-политичке заједнице, самоуправних организација и заједница правних и других лица, која тим подацима располажу.

Члан 38.

(1) Лице према коме се поступак за лишење пословне способности води мора бити прегледано од најмање два лекара одговарајуће специјалности, који ће дати налаз и мишљење о душевном стању и способности тог лица за расуђивање.

(2) Вештачење се врши у присуству судије, сем када се обавља у стационарној здравственој организацији.

(3) Суд може решењем одредити да лице према коме се води поступак, привремено али најдуже за три месеца, буде смештено у одговарајућу здравствену организацију, ако

је то по мишљењу лекара неопходно да се утврди његово душевно стање, осим ако би тиме могле наступити штетне последице по његово здравље.

Члан 39.

(1) Против решења о смештају у здравствену организацију могу изјавити жалбу лице према коме се поступак води и његов старалац, односно привремени заступник у року од три дана од достављања преписа решења.

(2) Лице према коме се поступак води може изјавити жалбу без обзира на своје душевно стање.

(3) Жалба не задржава извршење решења, ако суд из оправданих разлога, другачије не одлучи.

(4) Суд ће жалбу са списима без одлагања доставити другостепеном суду, који је дужан одлучити у року од три дана од дана пријема жалбе.

Члан 40.

(1) Кад нађе да постоје услови за лишење пословне способности, суд ће лице према коме се поступак води лишити пословне способности потпуно или делимично.

(2) У решењу којим се лице делимично лишава пословне способности, суд може на основу резултата медицинског вештачења одредити врсту послова које то лице може предузимати самостално поред послова на које је законом овлашћено.

(3) Против решења о лишењу пословне способности, лице које је лишено пословне способности може изјавити жалбу без обзира на своје душевно стање.

Члан 41.

(1) Суд може одложити доношење решења о делимичном лишењу пословне способности због злоупотребе алкохола или других опојних средстава, ако се основано може очекивати да ће се лице, према коме се води поступак, уздржати од злоупотребе алкохола или других опојних средстава.

(2) Суд ће одложити доношење решења из става 1. овог члана ако се то лице по својој иницијативи или по предлогу суда подвргне лечењу у одређеној здравственој организацији.

(3) Суд може да одложи доношење решења о лишењу пословне способности за време од шест до 12 месеци.

(4) Решење може да се опозове ако лице прекине лечење или буде отпуштено из здравствене организације због нарушавања реда.

Члан 42.

(1) Када престану разлози због којих је лице лишено пословне способности суд ће по службеној дужности, као и по предлогу органа старатељства и лица из члана 32. овог закона, донети решење о враћању пословне способности.

(2) Ако се после доношења решења о потпуном лишењу пословне способности лица утврди да се његово душевно стање толико поправило да је довољно и делимично лишење пословне способности, суд ће изменити раније решење и одредити делимично лишење пословне способности.

Члан 43.

У поступку враћања пословне способности сходно се примењују одредбе ове главе о лишењу способности.

Члан 44.

Правноснажно решење о лишењу, као и решење о враћању пословне способности, суд ће доставити матичару ради уписа у матичну књигу рођених за то лице, органу који води земљишну или другу јавну књигу о евиденцији непокретности ако лице на које се решење односи има непокретност, као и органу старатељства.

Глава друга

Задржавање у здравственој организацији која обавља делатност у области неуропсихијатрије

Члан 45.

(1) У овом поступку суд одлучује о смештању и задржавању душевно болесног лица у одговарајућој здравственој организацији кад је због природе болести неопходно да то лице буде ограничено у слободи кретања или општења са спољним светом.

(2) Поступак за смештај и задржавање у здравственој организацији која обавља делатност у области неуропсихијатрије (здравствена организација) хитан је.

Члан 46.

(1) Кад здравствена организација прими на лечење неко лице без његове сагласности или без одлуке суда, дужна је да то у року од три дана пријави суду на чијем подручју се организација налази.

(2) Изјава о сагласности за пријем мора бити дата у писменом облику пред овлашћеним лицем у здравственој организацији, у присуству два пословно способна и писмена сведока који нису радници у тој организацији и нису крвни сродници примљеног лица у правој линији, у побочној линији закључно са четвртим степеном, по тазбини до другог степена, ни његов брачни друг, као ни лице које га је довело у здравствену организацију.

(3) Пријава здравствене организације мора да садржи податке о лицу које је примљено, лицу које га је довело у здравствену организацију и, по могућности, о природи и степену болести са одговарајућом медицинском документацијом.

Члан 47.

(1) Здравствена организација је дужна да на начин из члана 46. овог Закона поступи и кад лице, које је својом вољом примљено у здравствену организацију, опозове дату сагласност, а овлашћено лице или орган те здравствене организације сматра да је потребно његово даље задржавање.

(2) Рок за обавештавање суда тече од дана опозивања дате сагласности.

Члан 48.

Поступак се води по службеној дужности, чим суд прими пријаву од здравствене организације или на други начин сазна да је неко лице примљено или задржано у здравственој организацији без своје сагласности.

Члан 49.

Услови за задржавање лица у здравственој организацији утврђују се на начин одређен у члану 38. овог закона.

Члан 50.

Суд је дужан да по могућности у року од петнаест дана од дана пријема пријаве о пријему, односно задржавању лица у здравственој организацији, а најкасније у року од

тридесет дана кад то утврђивање природе болести нужно захтева, донесе решење да ли се то лице има задржати у здравственој организацији.

Члан 51.

(1) Кад суд одлучи да примљено лице буде задржано у здравственој организацији одредиће време задржавања, које не може да буде дуже од једне године.

(2) Здравствена организација је дужна да суду доставља повремене извештаје о здравственом стању задржаног лица.

Члан 52.

Суд може и пре истека времена одређеног за задржавање у здравственој организацији, по службеној дужности или на предлог задржаног лица, његовог стараоца као и лица, односно органа из члана 32. овог закона, да одлучи о пуштању лица из здравствене организације, ако утврди да се здравствено стање задржаног лица побољшава у толикој мери да су престали разлози за његово даље задржавање.

Члан 53.

Ако здравствена организација оцени да задржано лице треба да остане на лечењу и по истеку времена одређеног у решењу суда, дужна је да 30 дана пре истека тог времена суду предложи продужење задржавања.

Члан 54.

Решење из чл. 52. и 53. овог закона суд доноси на основу поновног прегледа задржаног лица који се врши на начин одређен у члану 38. овог закона и по саслушању тог лица, ако је то могуће и није штетно по његово здравље.

Члан 55.

На поступак по жалби против решења о смештају, односно задржавању у здравственој организацији (чл. 50. и 53) примењују се одредбе члана 39. овог закона.

Глава трећа

Проглашење несталог лица за умрло и доказивање смрти

Члан 56.

У овом поступку суд одлучује о проглашењу несталог лица за умрло и утврђује смрт лица за које о чињеници смрти нема доказа предвиђених законом.

Члан 57.

(1) За умрло може се огласити лице:

а) о чијем животу за последњих пет година није било никаквих вести, а од чијег је рођења протекло седамдесет година;

б) о чијем животу за последњих пет година није било никаквих вести, а околности под којима је нестало чине вероватним да више није у животу;

в) које је нестало у бродолому, саобраћајној несрећи, пожару, поплави, земљотресу или у каквој другој непосредној смртној опасности, а о чијем животу није било никаквих вести за шест месеци од дана престанка опасности;

г) које је нестало у току рата у вези са ратним догађајима, а о чијем животу није било никаквих вести за годину дана од дана престанка непријатељства.

(2) Рокови из тач. а) и б) рачунају се од дана када је по последњим вестима нестали несумњиво био жив, а ако се тај дан не може тачно утврдити, ти рокови почињу тећи завршетком месеца, односно године у којој је нестали по последњим вестима био жив.

Члан 58.

Предлог за проглашење несталог лица за умрло може поднети свако лице које за то има непосредни правни интерес, као и јавни тужилац.

Члан 59.

(1) Предлог мора да садржи чињенице на којима се заснива, као и доказе којима се те чињенице утврђују или чине вероватним.

(2) Ако поступак није покренуо јавни тужилац, предлог мора да садржи и податке из којих произилази правни интерес предлагача за проглашење несталог лица за умрло.

Члан 60.

(1) Суд, по пријему предлога, на погодан начин проверава да ли су испуњене основне претпоставке за покретање поступка. Ако на основу података у предлогу или извршене провере оцени да су те претпоставке испуњене, одредиће несталом лицу стараоца и о томе обавестити орган старатељства или ће позвати орган старатељства да му у одређеном року постави стараоца за заступање у поступку.

(2) Старалац је дужан да прикупља доказе о нестанку односно животу несталог лица и да их предлаже суду, а и сам суд ће по службеној дужности прибавити и извести доказе ради утврђивања чињенице да ли је нестало лице и кад умрло или је у животу.

Члан 61.

(1) Ако суд оцени да су испуњене основне претпоставке за покретање поступка, издаје оглас у коме ће навести битне околности случаја, позвати нестало лице, као и сваког другог ко ма шта зна о његовом животу да то без одлагања јави суду, и указати да ће суд по истеку три месеца од објављивања огласа у "Службеном листу СФРЈ" одлучити о предлогу.

(2) Оглас се објављује у "Службеном листу СФРЈ", "Службеном гласнику СРС" и на огласној табли суда, а објавиће се на уобичајен начин и у месту у коме је нестало лице имало своје последње пребивалиште, односно боравиште.

Члан 62.

Ако предлагач по налогу суда у одређеном року не положи износ потребан за објављивање огласа сматраће се да је предлог повучен, осим ако је предлог поднео јавни тужилац.

Члан 63.

(1) По протеку рока од три месеца од објављивања огласа у "Службеном листу СФРЈ", ако се нестали не јави и нема трага да је у животу, суд ће заказати рочиште на које ће позвати предлагача и стараоца несталог лица и извешће потребне доказе.

(2) Ако утврди да је испуњен неки од услова из члана 57. овог закона и да резултати целокупног поступка поуздано указују да нестало лице није живо, суд ће донети решење којим ће прогласити да је то лице умрло.

Члан 64.

(1) У решењу којим се нестало лице проглашава за умрло значиће се дан, а по могућности и час, који се сматра као време смрти несталог.

(2) Као време смрти сматраће се дан за који се изведеним доказима утврди да је нестало лице умрло, односно дан који нестало лице вероватно није преживело. Ако не може да се утврди тај дан, сматра се да је смрт наступила првог дана по истеку рокова из члана 57. овог закона.

Члан 65.

Правноснажно решење о проглашењу несталог лица за умрло доставиће се матичару ради уписа у матичну књигу умрлих, суду надлежном за вођење оставинског поступка, органу старатељства и органу који води земљишну или другу јавну књигу о евиденцији непокретности, ако је лице проглашено за умрло имало непокретности.

Члан 66.

Ако се лице проглашено за умрло лично јави суду, суд ће, пошто утврди његов идентитет, без даљег поступка своје решење о проглашењу тог лица за умрло укинути.

Члан 67.

(1) Ако по доношењу решења о проглашењу несталог лица за умрло суд на било који начин сазна да је нестало лице живо, по службеној дужности покренуће и спровести поступак ради укидања тог решења.

(2) Суд ће овај поступак спровести и по предлогу органа и лица из члана 58. овог закона.

Члан 68.

Ако се по доношењу решења о проглашењу несталог лица за умрло сазна да је нестало лице умрло неког другог дана, а не оног који се по решењу има сматрати као дан смрти, суд ће на предлог сваког лица које има непосредни правни интерес и јавног тужиоца спровести поступак и у погледу датума смрти изменити своје раније решење.

Члан 69.

(1) О покретању поступка за укидање или измену решења о проглашењу несталог лица за умрло, суд ће обавестити надлежни орган старатељства и оставински суд пред којим је у току поступак расправљања заоставштине тог лица.

(2) Ако је заоставштина правноснажно расправљена, а обухватала је и непокретности, суд ће наредити забележбу поступка за укидање, односно измену решења о проглашењу несталог лица за умрло у земљишној или другој јавној књизи о евиденцији непокретности.

(3) Кад суд на основу изведених доказа одбије предлог за укидање, односно измену донетог решења о проглашењу несталог лица за умрло, обавестиће о томе надлежни орган старатељства, суд који расправља заоставштину и орган који води земљишну, односно другу јавну књигу о евиденцији непокретности, ради брисања извршене забележбе поступка.

Члан 70.

Ако смрт неког лица не може да се докаже исправом предвиђеном Законом о матичним књигама, свако лице које има непосредни правни интерес, као и јавни тужилац, могу поднети предлог суду да решењем утврди смрт тог лица.

Члан 71.

У поступку за доказивање смрти сходно ће се применити одредбе ове главе о проглашењу несталог лица за умрло, с тим што огласни рок не може бити краћи од 15 ни дужи од 30 дана.

II. Уређење породичног односа

Глава четврта

Продужење родитељског права

Члан 72.

(1) У овом поступку суд одлучује о продужењу родитељског права после пунолетства детета, кад за то постоје законом одређени разлози.

(2) Поступак за продужење родитељског права је хитан, а покреће се на предлог законом овлашћених лица, односно органа.

(3) Дете у поступку заступа посебан старалац, одређен од суда или органа старатељства.

Члан 73.

(1) У свом поступку суд по службеној дужности утврђује душевно и физичко стање детета које је од значаја за његову способност да се само стара о својој личности, правима и интересима.

(2) Одлука о предлогу за продужење родитељског права доноси се на основу расправе на рочишту на које се позивају: орган старатељства, дете, старалац детета и његови родитељи, без обзира да ли су они покренули поступак. Родитељи се у том поступку обавезно саслушавају, а орган старатељства дужан је да да мишљење о целисходности продужења родитељског права.

(3) Душевно стање и способност детета утврђује се на начин одређен у члану 38. овог закона.

Члан 74.

У поступку ради продужења родитељског права, као и у поступку по предлогу законом овлашћених лица и органа за доношење решења о престанку продуженог родитељског права, сходно се примењују одредбе Главе прве, другог дела овог закона о лишењу и враћању пословне способности, уколико овим или другим законом није друкчије одређено.

Глава пета

- престала да важи -

Глава шеста

Давање дозволе за ступање у брак

Члан 79.

У овом поступку суд одлучује о дозволи за закључење брака између одређених лица кад се због законом прописаних услова пуноважан брак између њих може закључити само на основу дозволе суда.

Члан 80.

(1) Поступак се покреће предлогом лица које не испуњава законом прописани услов за закључење пуноважног брака, а кад ни једно од лица која желе да закључе брак не испуњава прописани услов, поступак се покреће њиховим заједничким предлогом.

(2) За поступање по предлогу месно надлежан је суд на чијем подручју предлагач има пребивалиште или боравиште, а по заједничком предлогу суд на чијем подручју један од предлагача има, пребивалиште или боравиште.

Члан 81.

Предлог мора да садржи личне податке о лицима која желе да закључе брак, чињенице на којима се заснива и доказе о тим чињеницама. Ако је предлагач малолетан, предлог мора да садржи и податке о његовим родитељима.

Члан 82.

(1) Кад је предлог поднело малолетно лице, суд ће на погодан начин испитати све околности које су од значаја за утврђење да ли постоји слободна воља и жеља малолетника да закључи брак, као и да ли је малолетно лице достигло телесну и душевну зрелост потребну за вршење права и дужности у браку.

(2) Суд ће прибавити мишљење здравствене организације, оствариће одговарајућу сарадњу са органом старатељства, саслушаће подносиоца предлога, његове родитеље или стараоца, лице са којим малолетник намерава да закључи брак, а по потреби може да изведе и друге доказе и прибави друге податке. Ако оцени да је то потребно ради утврђивања одлучних чињеница суд ће све или поједине доказе извести на рочишту. Неће се саслушати родитељ који је лишен родитељског права, а суд ће по слободној оцени одлучити да ли ће саслушати родитеља који без оправданих разлога не врши родитељско право.

(3) Суд ће, по правилу, саслушати малолетника без присуства осталих учесника.

(4) Суд је дужан да испита и лична својства, имовно стање и друге битне околности које се односе на лице са којим малолетник жели да закључи брак.

(5) По заједничком предлогу пунолетних лица, сродника по тазбини, односно усвојиоца и усвојеника, суд ће на погодан начин испитати оправданост предлога водећи рачуна о остваривању циљева брака и о заштити породице. Кад су заједнички предлог поднели усвојилац и усвојеник, суд ће претходно прибавити мишљење органа старатељства.

Члан 83.

У решењу којим се дозвољава закључење брака суд ће навести лична имена лица између којих се дозвољава закључење брака.

Члан 84.

Против решења којим се одбија предлог да се малолетном лицу дозволи закључење брака жалбу може да изјави само малолетник, и кад је поступак покренут заједничким предлогом.

Члан 85.

(1) Заједнички предлог за дозволу за ступање у брак предлагача могу да повуку до правноснажности решења.

(2) Сматраће се да је предлог повучен и кад од предлога одустане један од предлагача.

Члан 86.

Против правноснажног решења другостепеног суда, донесеног у овом поступку, ревизија није дозвољена.

III. Поступци за уређивање имовинских односа

Глава седма

Расправљање заоставштине

1. Опште одредбе

Члан 87.

У поступку за расправљање заоставштине суд утврђује ко су наследници умрлог, која имовина сачињава његову заоставштину и која права из заоставштине припадају наследницима, легатарима и другим лицима.

Члан 88.

(1) За расправљање заоставштине месно је надлежан суд на чијем је подручју оставилац у време смрти имао пребивалиште, односно боравиште (оставински суд).

(2) Ако оставилац у време смрти није имао ни пребивалиште ни боравиште на територији Социјалистичке Републике Србије ван територија аутономних покрајина, надлежан је суд на чијем се подручју налази претежни део његове заоставштине.

Члан 89.

(1) Поступак се покреће по службеној дужности чим суд сазна да је неко лице умрло или да је проглашено за умрло.

(2) Суд у поступку за расправљање заоставштине пази да ли наследници и легатори са наслеђеним непокретностима и средствима рада прелазе максимум одређен уставом и законом и када утврди да прелази максимум обавештава о томе надлежни орган.

(3) О околностима из става 2. овог члана суд ће од наследника узети изјаву и, по потреби, прибавити одговарајуће доказе.

Члан 90.

У поступку за расправљање заоставштине све изјаве и предлоге учесника, изузев изјава о одрицању од наслеђа, могу узимати на записник и стручни сарадници.

Члан 91.

(1) Привремене мере за обезбеђивање заоставштине може наредити суд на чијем је подручју оставилац умро, као и суд на чијем се подручју налази имовина оставиоца.

(2) Ако су решењем одређене мере за обезбеђење заоставштине, а услед одлагања изазваних жалбом постоји опасност да се извршење ових мера осујети, суд ће одлучити да жалба не задржава извршење.

2. Претходне радње

Члан 92.

(1) Кад је неко лице умрло или је проглашено за умрло, матичар који је надлежан да изврши упис смрти у матичну књигу умрлих, дужан је да у року од 30 дана по извршеном упису достави смртовницу оставинском суду.

(2) Ако матичар није у могућности да прибави податке за састављање смртовнице, доставиће смртовницу само са оним подацима којима располаже и изнеће разлоге због којих није могао смртовницу да потпуно састави и навешће податке који би могли послужити суду за проналажење наследника имовине умрлог.

(3) Ако је неко лице умрло ван територије општине у којој је имало пребивалиште, односно боравиште, матичар ће оставинском суду доставити само извод из матичне књиге умрлих, као и податке којима располаже, а који могу послужити за састављање смртовнице.

Члан 93.

(1) Смртовница се саставља на основу података добијених од сродника умрлог, од лица са којима је умрли живео, као и од других лица која могу пружити податке који се уносе у смртовницу.

(2) Смртовница се саставља и у случају кад умрли није оставио никакве имовине.

Члан 94.

(1) Ако је оставинском суду достављена непотпуна смртовница или само извод из матичне књиге умрлих, суд ће према околностима сам саставити смртовницу у суду, или ће наредити да смртовницу састави судски радник ван суда, или ће састављање смртовнице поверити матичару.

(2) Суд може, кад је то целисходно, сам саставити смртовницу и кад је изводом из матичне књиге умрлих или другом јавном исправом доказана смрт неког лица или његово проглашење за умрло.

Члан 95.

(1) У смртовницу се уносе ови подаци: лично име умрлог, лично име једног од његових родитеља, занимање, датум рођења и држављанство умрлог, а за умрла лица која су била у браку и њихово презиме које су носили пре ступања у брак; дан, месец и година, место и по могућности час смрти; место у коме је умрли имао пребивалиште, односно боравиште; лично име, датум рођења, занимање, пребивалиште, односно боравиште брачног друга умрлог и брачне, ванбрачне и усвојене деце; лично име, датум рођења и пребивалиште, односно боравиште осталих сродника који би могли бити позвани на наслеђе на основу закона, као и лица која су позвана на наслеђе на основу тестаментa; приближна вредност непокретне имовине и посебно приближна вредност покретне имовине умрлог.

(2) По могућности, у смртовници ће се навести место где се налази имовина коју је умрли оставио; да ли има имовине за чије држање, чување или пријављивање постоје посебни прописи; да ли има готовог новца, хартија од вредности, драгоцености, штедних књижица или неких других важних исправа; да ли је умрли оставио дугова и колико; да ли је оставио писмени тестамент или уговор о доживотном издржавању или споразум о уступању или расподели имовине за живота и где се они налазе, а ако је умрли направио усмени тестамент онда лично име, занимање и боравиште сведока пред којим је усмени тестамент сачињен.

(3) У смртовници ће се посебно нагласити да ли се очекује рођење детета умрлог и да ли његова деца и брачни друг имају стараоца.

(4) Ако је пре оставиоца умро његов брачни друг, или које његово дете, или које друго лице које би могло бити позвано на наслеђе, у смртвници ће се назначити датум и место њихове смрти.

Члан 96.

(1) Попис и процена имовине умрлог врши општински орган управе.

(2) Попис и процена имовине умрлог врши се по одлуци оставинског суда када се не зна за наследника или за његово боравиште, кад су наследници лица која услед малолетства, душевне болести или других околности нису способна делимично или нису способна потпуно да се сама старају о својим пословима, кад заоставштина треба да се преда друштвено-политичкој заједници, организацији удруженог рада или другој самоуправној организацији, односно заједници, друштвено-политичкој организацији или удружењу грађана, или у другим оправданим случајевима.

(3) Суд ће наредити да се изврши попис и процена и у случају кад то захтевају наследници, легатари или повериоци умрлог.

(4) Попис и процена извршиће се и без одлуке суда приликом састављања смртвнице ако то тражи који од наследника или легатара.

Члан 97.

(1) Попис ће обухватити: целокупну имовину која је била у поседу умрлог у време смрти, имовину која је припадала умрлом, а која се налази код другог лица са назначењем код кога се налази та имовина и по ком основу, као и имовина коју је држао умрли, а за коју се тврди да није његова.

(2) У попису имовине забележиће се потраживања и дугови умрлог, а посебно и неплаћени доприноси друштвеној заједници.

Члан 98.

(1) Покретне ствари пописују се по врсти, роду, броју, мери, тежини или појединачно.

(2) Непокретности се пописују појединачно са назначењем места где се налазе, културе земљишта и земљишно-књижних података, ако су познати.

(3) Приликом пописивања имовине истовремено ће се назначити вредност појединих покретних и непокретних ствари које улазе у заоставштину.

Члан 99.

(1) Ако имовину није пописао и проценио надлежни орган управе, то може учинити и радник суда, кога одреди судија.

(2) Попис и процена врше се у присуству два пунолетна грађанина, а када је то потребно и уз суделовање вештака.

(3) Попису и процени може присуствовати свако заинтересовано лице.

Члан 100.

(1) Ако учесници приговоре попису или процени имовине, суд може, ако то сматра за потребно, одредити да судски радник изврши поново попис или процену.

(2) Ако попис имовине није извршен, суд може на основу података заинтересованих лица сам утврдити имовину која улази у заоставштину.

Члан 101.

Кад се у заоставштини пронађу предмети за чије држање, чување или пријављивање постоје посебни прописи, са њима ће се после извршеног пописа поступити по тим прописима.

Члан 102.

(1) Ако се утврди да ни један од присутних наследника није способан да управља имовином, а нема законског заступника или су наследници непознати, или одсутни, или када друге околности налажу нарочиту опрезност, надлежни органи управе предаће, у хитним случајевима, имовину или њен део на чување поузданом лицу и о томе ће одмах обавестити суд на чијем се подручју та имовина налази, који може ову меру изменити или укинути.

(2) Готов новац, драгоцености, хартије од вредности, штедне књижице и друге важне исправе ће се у таквом случају предати на чување суду на чијем се подручју налази имовина.

(3) Овај суд ће обавестити оставински суд о свим мерама за обезбеђење заоставштине.

Члан 103.

(1) Када је по овом закону потребно поставити привременог стараоца заоставштине, постављање ће извршити оставински суд.

(2) Пре постављања привременог стараоца суд ће, по могућности, затражити мишљење у погледу личности стараоца од лица која су позвана на наслеђе.

Члан 104.

Мере за обезбеђивање заоставштине може одредити оставински суд у току целог поступка за расправљање заоставштине.

3. Поступак са тестаментом

Члан 105.

Орган који саставља смртовницу провериће да ли је после умрлог остао писмени тестамент или исправа о усменом тестаменту и тестамент које је завешталац оставио доставиће суду заједно са смртовницом.

Члан 106.

(1) Кад суд утврди да је лице које је оставило тестамент умрло или да је проглашено за умрло, отвориће његов тестамент без повреде печата, прочитаће га и о томе саставити записник.

(2) Овако ће се поступити без обзира да ли је тестамент по закону пуноважан и без обзира да ли има више тестамената.

(3) Отварање и читање тестаamenta извршиће се у присуству два пунолетна грађанина, који могу бити и наследници.

(4) Проглашењу тестаamenta могу присуствовати наследници, легатари и друга заинтересована лица и тражити препис тестаamenta.

(5) Суд код кога се тестамент нађе и коме буде поднесен отвориће и прочитати тестамент иако је за расправљање заоставштине надлежан други суд или инострани орган.

Члан 107.

(1) Записник о проглашењу тестаamenta садржи: колико је тестамената нађено, који датум носе и где су нађени; ко их је предао суду или састављачу смртовнице; који су сведоци присуствовали отварању и проглашењу тестаamenta; да ли је тестамент предат отворен или затворен и каквим је печатом био запечаћен и садржину тестаamenta.

(2) Ако је приликом отварања тестаментa примећено да је печат повређен или да је у тестаменту нешто брисано, прецртано и исправљано, или ако се што друго сумњиво нађе мора се и то у записнику навести.

(3) Записник потписује судија, записничар и сведоци.

(4) На проглашени тестамент суд ће ставити потврду о његовом проглашењу са назначењем датума проглашења, као и број и датуме осталих пронађених тестамената.

Члан 108.

(1) Ако је умрли направио усмени тестамент и о томе постоји исправа коју су сведоци својеручно потписали, суд ће садржину ове исправе прогласити по одредбама које важе за проглашење писменог тестаментa.

(2) Ако такве исправе нема, сведоци пред којима је усмени тестамент изјављен, саслушаће се понаособ о садржини тестаментa, а нарочито о околностима од којих зависи његова пуноважност, па ће се записник о саслушању ових сведока прогласити по одредбама које важе за проглашење писменог тестаментa.

(3) Ако странка захтева да се сведоци усменог тестаментa саслушају под заклетвом, или ако суд нађе да је такво саслушање потребно, одредиће рочиште за саслушање ових сведока, на које ће позвати предлагаче, а остала заинтересована лица само ако се тиме не би одуговлачило поступак.

Члан 109.

(1) Ако је писмени тестамент нестао или је уништен независно од оставиочеве воље, а међу заинтересованим лицима нема спора о ранијем постојању тог тестаментa, о облику у коме је састављен, о начину настанка или уништења, као и о садржини тестаментa, оставински суд ће саслушати сва заинтересована лица и по њиховим предлозима извести потребне доказе, па ће тај записник прогласити по одредбама које важе за проглашење писменог тестаментa.

(2) Ако би заоставштина, кад не би било тестаментa постала друштвена имовина споразум заинтересованих лица о ранијем постојању тестаментa, о његовом облику и садржини важи само уз сагласност надлежног јавног правобраниоца.

(3) Ако међу заинтересованим лицима има лица која нису способна сама да се старају о својим пословима, споразум из ст. 1. и 2. овог члана важи само уз сагласност органа старатељства.

Члан 110.

(1) Записник о проглашењу тестаментa са изворним писменим тестаментом, односно са исправом о усменом тестаменту или записником о саслушању сведока усменог тестаментa, доставиће се оставинском суду, а суд који је тестамент прогласио задржаће њихов препис.

(2) Изворни писмени тестамент, исправа о усменом тестаменту, записник о саслушању сведока усменог тестаментa, као и записник о садржини насталог или уништеног писменог тестаментa чуваће се у оставинском суду одвојено од других списа а њихов оверени препис приложиће се списима.

4. Поступак оставинског суда по пријему смртoвнице

Члан 111.

Ако је оставилац одредио извршиоца тестаментa, суд ће то овим саопштити и позвати га да у одређеном року изјави да ли се прима те дужности.

Члан 112.

(1) Ако се очекује рођење детета које би било позвано на наслеђе, оставински суд ће о томе обавестити орган старатељства.

(2) Ако орган старатељства друкчије не одреди, о правима још нерођеног детета стараће се један од његових родитеља.

Члан 113.

(1) Ако према подацима из смртовнице умрли није оставио имовину, оставински суд ће обуставити расправљање заоставштине.

(2) Суд ће тако поступити и у случају ако је умрли оставио само покретну имовину, а ни једно од лица позваних на наслеђе не тражи да се спроведе расправа.

(3) Ако је суд обуставио поступак због тога што се заоставштина састоји само из покретне имовине, лица позвана на наслеђе задржавају право да траже расправљање заоставштине.

Члан 114.

Кад се по одредби закона може тражити издвајање заоставштине од имовине наследника, суд ће на предлог овлашћених лица наредити то издвајање, примењујући при том сходно одредбе овог закона о привременим мерама за обезбеђење заоставштине.

5. Расправљање заоставштине

Члан 115.

(1) За расправљање заоставштине суд ће одредити рочиште.

(2) У позиву на рочиште суд ће заинтересована лица обавестити о покретању поступка и постојању тестаментa, ако постоји и позвати да одмах доставе суду писмени тестамент односно исправу о усменом тестаменту, ако се код њих налази или да назначе сведоке усменог тестаментa.

(3) Суд ће у позиву упозорити заинтересована лица да могу до окончања поступка дати суду изјаву да ли се примају наслеђа или се наслеђа одричу, а ако на рочиште не дођу или не дају изјаву - да се претпоставља да се прихватају наслеђа, и да ће суд о њиховим правима одлучити према подацима којима располаже. Посебно ће их упозорити да изјава о делимичном одрицању од наслеђа и изјава о одрицању од наслеђа под условом не производи правно дејство.

(4) По покретању поступка за расправљање заоставштине, ако је умрли оставио тестамент, суд ће обавестити и на рочиште позвати сва лица која би могла по закону полагати право на наслеђе.

(5) Ако је умрли поставио извршиоца тестаментa, суд ће и њега обавестити о покретању поступка.

Члан 116.

(1) Ако се зна да ли умрли има наследника, суд ће огласом позвати лица која полажу права на наслеђе да се пријаве суду у року од године дана од објављивања огласа.

(2) Оглас ће се прибити на огласну таблу суда, објавити у "Службеном листу СФРЈ" у "Службеном гласнику СРС", а по потреби и на други начин.

(3) На исти начин суд ће поступити ако је наследнику постављен привремени старалац због тога што је боравиште наследника непознато, а наследник нема пуномоћника, или због тога што се наследник или његов законски заступник, који немају пуномоћника, налази у иностранству, тако да се достављање није могло извршити (члан 84. став 2. тач. 4. и 5. Закона о парничном поступку).

(4) По истеку рока из става 1. овог члана, суд ће расправити заоставштину на основу изјаве постављеног стараоца и података којим суд располаже.

Члан 117.

(1) У поступку за расправљање заоставштине суд ће расправити сва питања која се односе на заоставштину, а нарочито о праву на наслеђе, о величини наслеђеног дела и о праву на легат.

(2) О овим правима одлучује суд, по правилу, пошто од заинтересованих лица узме потребне изјаве.

(3) О правима лица која нису дошла на рочиште а уредно су позвана суд ће одлучити према подацима којима располаже, узимајући у обзир њихове писмене изјаве које стигну до доношења одлуке.

(4) Приликом расправљања заоставштине заинтересована лица могу давати изјаве без присуства других заинтересованих лица и није потребно да се у сваком случају тим лицима даје прилика да се изјасне о изјавама других заинтересованих лица.

(5) Ако суд посумња да је лице, које по закону полаже право на наслеђе, једини или најближи сродник умрлог, саслушаће лица за која сматра да би могла имати једнако или јаче право на наслеђе, а та лица позваће и огласом по одредбама члана 116. овог закона.

Члан 118.

(1) Ако се наследник примио наслеђа или се одрекао наслеђа, мора изјаву о томе потписати он сам или његов заступник.

(2) Потпис на изјави о примању наслеђа или о одрицању од наслеђа, коју је писмено поднео суду, као и потпис на пуномоћју, морају бити оверени.

(3) У изјави треба навести да ли се наследник прима, односно одриче дела који му припада по закону или на основу тестаментa, или се изјава односи на нужни део.

(4) Изјаву о одрицању од наслеђа наследник може дати пред оставинским судом и пред сваким другим стварно надлежним судом. Ову изјаву са истим правним дејством наследник може дати и пред конзуларним представником или дипломатским представником Социјалистичке Федеративне Републике Југославије који врши конзуларне послове.

(5) Приликом давања изјаве о одрицању наслеђа суд ће наследнике упозорити да се може одрећи наслеђа само у своје име.

Члан 119.

(1) Суд ће прекинути расправљање заоставштине и упутити странке да покрену парницу или поступак пред органом управе, ако су међу странкама спорне чињенице од којих зависи неко њихово право.

(2) Овако ће суд поступити ако су спорне чињенице од којих зависи право на наслеђе, а нарочито пуноважност или садржина тестаментa или однос наследника и оставиоца на основу кога се по закону наслеђује; чињенице од којих зависи основаност захтева надживелог брачног друга и потомака оставиоцевих који су живели са оставиоцем у истом домаћинству да им се из заоставштине издвоје предмети домаћинства, а који служе за задовољавање свакодневних потреба; чињенице од којих зависи величина наследног дела, нарочито урачунавање у наследни део; чињенице од којих зависи основаност искључења нужних наследника или основаност разлога за недостојност; чињеница о томе да ли се неко лице одрекло од наслеђа.

(3) Ако у наведеним случајевима не постоји спор о чињеницама, већ се странке споре о примени права, оставински суд расправиће правна питања у поступку за расправљање заоставштине.

Члан 120.

Ако међу странкама постоји спор о праву на легат или о другом праву из заоставштине, суд ће такође упутити странке да поведу парницу или поступак пред управним органом, али неће прекидати расправљање заоставштине.

Члан 121.

Ако се наследници споре било о чињеницама било о примени права, суд ће прекинути расправљање заоставштине и упутити странке да поведу парницу или поступак пред управним органом у овим случајевима: ако између наследника постоји спор о томе да ли нека имовина улази у заоставштину; ако између наследника постоји спор поводом захтева потомака оставиочевих који су са њим живели у заједници да им се из заоставштине издвоји део који одговара њиховом доприносу у повећању вредности оставиочеве имовине.

6. Решење о наслеђивању

Члан 122.

(1) Кад суд утврди којим лицима припада право наслеђа, огласиће та лица за наследнике решењем о наслеђивању.

(2) Ово решење мора да садржи: лично име умрлог, име једног од родитеља, занимање, датум рођења и држављанство умрлог, а за умрла лица која су била у браку и њихово презиме које су носили пре ступања у брак; означење непокретности са подацима из земљишних књига, као и означења покретних ствари са позивом на попис; лично име, занимање и пребивалиште наследника, однос наследника према оставиоцу - да ли наслеђује као законски или тестаментални наследник, а ако има више наследника и део у коме учествују у наслеђу; да ли је и колико право наследника одложено због недоследног времена или је ограничено на извесно време, или је одложено због неиспуњења услова, или је зависно од раскидног услова, односно налога, који се имају сматрати као раскидни услов, или ограничено правом плодуживања и у чију корист; лично име, занимање и пребивалиште лица којима је припао легат, плодуживање тог права; податке о непокретности које прелазе прописан максимум појединог наследника, односно легата.

(3) Ако у поступку за расправљање заоставштине сви наследници споразумно предложе деобу и начин деобе, суд ће овај споразум унети у решење о наслеђивању.

Члан 123.

(1) Решење о наслеђивању доставиће се свим наследницима и легатарима, као и другим лицима која су у току поступка истакла захтев из заоставштине.

(2) Правноснажно решење о наслеђивању доставиће се надлежном органу управе.

Члан 124.

Кад буду поднети докази о извршењу и обезбеђењу обавезе које су наследнику наложене тестаментом у корист лица која нису способна да се сама старају о својим пословима или за постизање неке опште корисне сврхе, суд ће наредити да се у земљишну или другу јавну књигу изврше потребни уписи, као и да се овлашћеним лицима предају покретне ствари које се налазе на чувању код суда.

Члан 125.

Кад је право наследника или легатара одложено због недоследности времена или је ограничено на извесно време, или је одложено због још неиспуњеног услова или је зависно од раскидног услова, односно налога који се има сматрати као раскидни услов,

суд ће по предлогу заинтересованог лица одредити привремене мере за обезбеђење односног дела заоставштине по одредбама Закона о извршном поступку, уколико тестаментом није друкчије одређено.

Члан 126.

(1) Ако наследници не оспоравају легат, суд може и пре доношења решења о наслеђивању, а на захтев легатара донети посебно решење о легату.

(2) У том случају сходно ће се примењивати одредбе о достављању правноснажног решења о наслеђивању надлежном органу управе, о уписима у земљишној књизи и о предаји покретних ствари које се налазе на чувању код суда.

Члан 127.

- престао да важи -

7. Наследно-правни захтев после правноснажности решења о наслеђивању

Члан 128.

(1) Ако се по правноснажности решења о наслеђивању или решења о легату пронађе имовина, за коју се у време доношења решења није знало да припада заоставштини, суд неће поново расправљати заоставштину већ ће ову имовину новим решењем расподелити на основу раније донесеног решења о наслеђивању.

(2) Ако раније није расправљана заоставштина, суд ће расправљати заоставштину само ако се пронађена имовина састоји из непокретности.

(3) Ако се пронађена имовина састоји из покретне имовине, суд ће расправити заоставштину само на захтев заинтересираних лица.

Члан 129.

(1) Ако се по правноснажности решења о наслеђивању или решења о легату пронађе тестамент суд ће га прогласити и доставити оставинском суду, а задржаће његов препис.

(2) Оставински суд неће поново расправљати заоставштину већ ће обавестити заинтересована лица о проглашењу тестаamenta и упозорити их да могу своја права на основу тестаamenta остварити у парничном поступку.

Члан 130.

(1) Ако по правноснажности решења о наслеђивању или решења о легату неко лице које није учествовало у поступку за расправљање заоставштине полаже право на заоставштину као наследник, оставински суд неће поново расправљати заоставштину, већ ће то лице упутити да своје право може да оствари у парничном поступку.

(2) Ако се који од наследника раније одрекао наслеђа, па се пронађе имовина за коју се време доношења решења није знало да припада заоставштини, суд ће га позвати ради давања наследничке изјаве и ако изјави да се прима наслеђа на тој имовини, суд ће поступити на начин одређено у ставу 1. овог члана.

Члан 131.

Када је расправљање заоставштине завршено правноснажним решењем о наслеђивању или решењем о легату, а постоје услови за понављање поступка по

правилима парничног поступка, неће се обновити поступак за расправљање заоставштине, већ странке своја права могу остварити у парничном поступку.

Глава осма

Одређивање накнаде за експроприсану непокретност

Члан 132.

У овом поступку суд одређује накнаду за експроприсану непокретност кад корисник експропријације и ранији сопственик пред надлежним општинским органом управе нису закључили пуноважан споразум о накнади за експроприсану непокретност.

Члан 133.

(1) Ако корисник експропријације и ранији сопственик не закључе споразум о накнади за експроприсану непокретност у року од два месеца од дана правноснажности решења о експропријацији, или ако јавни правобранилац оцени да је њихов споразум закључен на штету друштвене заједнице, општински орган управе надлежан за имовинско-правне послове дужан је да правноснажно решење о експропријацији са списима без одлагања достави надлежном суду.

(2) Ако надлежни орган управе не поступи у смислу става 1. овог члана, суд ће, на иницијативу учесника, сам затражити да му се правноснажно решење о експропријацији са списима достави.

Члан 134.

(1) Поступак одређивања накнаде за експроприсане непокретности покреће се и води по службеној дужности.

(2) Овај поступак је хитан.

(3) Ако ранији сопственик експроприсане непокретности у току поступка умре или изгуби парничну способност, а нема опуномоћеника или је његово боравиште непознато, суд ће му поставити привременог заступника и о томе без одлагања обавестити орган старатељства.

Члан 135.

О накнади за експроприсану непокретност суд расправља и одлучује у већу састављеном од једног судије, као председника већа и двојице судија поротника.

Члан 136.

(1) Суд ће одредити рочиште да би кориснику експропријације и ранијем сопственику дао могућност да се изјасне о облику и обиму, односно висини накнаде, као и о доказима о вредности непокретности који се прибављају по службеној дужности. Кад се по закону општина сматра корисником експропријације, а експропријација је извршена за потребе другог друштвеног правног лица, на рочиште ће се као учесник позвати и то друштвено правно лице.

(2) Суд ће на рочишту извести и друге доказе које учесници предложе, ако нађе да су од значаја за одређивање накнаде, а по потреби одредиће и вештачење.

(3) На рочиште се позива и јавни правобранилац ако је оценио да је споразум учесника о накнади у поступку пред надлежним органом управе закључен на штету друштвене заједнице, уколико корисник експропријације није општина.

Члан 137.

(1) Пошто утврди све важеће чињенице, суд доноси решење којим одређује облик и обим, односно висину накнаде.

(2) Ако се корисник експропријације и ранији сопственик споразумеју о облику и обиму, односно висини накнаде, суд ће своје решење засновати на њиховом споразуму, уколико нађе да није у супротности са принудним прописима и моралом самоуправног социјалистичког друштва.

(3) Решење из става 2. овог члана доставља се јавном правобраниоцу и кад није учествовао у поступку његовог доношења.

Члан 138.

(1) Ако се корисник експропријације и ранији сопственик споразумеју да се накнада за експроприсану зграду или стан одреди у облику давања друге зграде или стана, споразумом ће одредити и рок за извршење узајамних обавеза. Ако тај рок не одреде, суд ће решењем о накнади одредити рок у складу са одговарајућом одредбом Закона о експропријацији о иселјењу из експроприсане зграде, односно стана као посебног дела зграде.

(2) Одредба става 1. овог члана сходно се примењује и на земљорадника, кад му је, по споразуму са корисником експропријације или на његов захтев, накнада за експроприсано пољопривредно земљиште одређена давањем у својину друге непокретности.

Члан 139.

Трошкове поступка сноси корисник експропријације, осим трошкова који су изазвани неоправданим поступцима ранијег сопственика.

Члан 140.

Одредбе овог закона о поступку одређивања накнаде за експроприсану непокретност сходно се примењују и у другим случајевима када се ранијем сопственику по закону признаје право на накнаду за непокретност на којој је изгубио право својине, или друго стварно право.

Глава девета

Уређење управљања и коришћења заједничке ствари

Члан 141.

У овом поступку суд уређује начин управљања и коришћења заједничке ствари сувласника, сукорисника и других суддржалаца исте ствари (заједничари).

Члан 142.

(1) Поступак може да покрене сваки заједничар који сматра да је повређен у праву управљања или коришћења заједничке ствари.

(2) Предлог мора да обухвати све заједничаре, да садржи потребне податке о заједничкој ствари која је предмет поступка, као и разлога због којих се поступак покреће.

(3) Предлог се подноси суду на чијем подручју се заједничка ствар налази, а ако се ствар налази на подручју више судова, предлог се може поднети сваком од тих судова.

Члан 143.

(1) По пријему предлога суд ће заказати рочиште на које ће позвати све заједничаре, указаће им на могућности и помоћи им да споразумно уреде начин управљања, односно коришћења заједничке ствари.

(2) Споразум заједничара суд ће унети у записник као судско поравнање ако се заједничари са тим сагласе пошто им суд предочи природу и правно дејство судског поравнања.

Члан 144.

(1) Ако се заједничари не споразумеју, суд ће извести потребне доказе и на основу резултата целокупног поступка донети решење којима ће уредити начин коришћења или управљања заједничком ствари по одговарајућим законским прописима материјалног права, водећи рачуна о њиховим посебним и заједничким интересима.

(2) Кад се предлогом тражи уређење коришћења заједничког стана или пословних просторија, суд ће нарочито уредити које ће просторије заједничари користити посебно, а које заједнички, како ће се користити заједничке просторије, као и како ће се сносити трошкови коришћења просторија.

Члан 145.

(1) Кад је међу заједничарима спорно право на ствар која је предмет поступка или је споран обим права, суд ће упутити предлагача да у одређеном року покрене парницу, или поступак пред управним органом, ради решења спорног права, односно правног односа.

(2) Ако предлагач покрене поступак на који је упућен, суд ће прекинути поступак по предлогу од окончања тог поступка, а ако поступак у одређеном року не покрене, сматраће се да је предлог повукао.

(3) Суд може привремено, до доношења одлуке надлежног органа, уредити односе заједничара у погледу управљања, односно коришћења заједничке ствари кад то околности случаја захтевају, а нарочито да би се спречила знатнија штета, самовлашће или очита неправда за поједине супарничаре.

(4) Одредбе става 3. овог члана примениће се и кад су заједничари суддржаоци ствари који не располажу доказима о законитом основу стицања државине.

Члан 146.

(1) Правноснажност решења донесеног у овом поступку не спречава учеснике да у парници или поступку пред управним органом остварују захтеве у односу на ствар о чијем управљању, односно коришћењу је решењем одлучено.

(2) Против решења није дозвољена ревизија.

Члан 147.

(1) Одредбе ове главе закона примењују се и на сопственике посебних делова зграде у погледу управљања и коришћења заједничких делова зграде који служе згради као целини или само неким посебним деловима зграде, у ком случају се заједничарима сматрају само сопственици тих делова зграде, ако се уређењем њихових узајамних односа не дира у права сопственика других делова зграде.

(2) Односи између сопственика посебних делова зграде уређују се у складу са законским прописима о правима на посебним деловима зграде.

Глава десета

Деоба заједничких ствари или имовине

Члан 148.

У овом поступку суд одлучује о деоби и начину деобе заједничких ствари или имовине.

Члан 149.

(1) Поступак деобе заједничке ствари или имовине може покренути сваки заједничар, а предлог мора обухватити све заједничаре.

(2) Предлог мора да садржи податке о предмету деобе и уделима заједничара, о заједничарима, као и о другим лицима која на предмету деобе имају неко стварно право. За непокретности морају се навести земљишнокњижни подаци и приложити одговарајући писмени докази о праву својине, праву службености и другим стварним правима.

(3) Предлог се подноси суду на чијем се подручју ствар или имовина налази, а ако се заједничке ствари или имовина налазе на подручју више судова, надлежан је сваки од тих судова.

Члан 150.

(1) Ако суд, поступајући по предлогу, утврди да је међу заједничарима спорно право на ствари које су предмет деобе или право на имовину, удео у заједничким стварима, односно имовини или је спорно које ствари, односно права улазе у заједничку имовину, прекинуће поступак и упутити предлагача да у одређеном року покрене парницу.

(2) Ако предлагач у одређеном року не покрене поступак, сматраће се да је предлог повукао.

Члан 151.

(1) Суд ће по пријему предлога заказати рочиште на које ће позвати све заједничаре и лица која на предмету деобе имају неко стварно право.

(2) Сваки учесник може предложити да се на рочиште позову и друга лица чији би интереси могли бити деобом повређени. Ако заједничари не оспоре њихова права, унеће се и то у записник и узети у обзир приликом доношења одлуке о деоби.

Члан 152.

Ако учесници у току поступка постигну поравнање о условима и начину деобе, суд ће поравнање унети у записник настојећи да се поравнањем уреде сва спорна питања између заједничара, као и стварна права других лица на предметима деобе и права осталих лица према заједничарима у вези са извршеном деобом.

Члан 153.

(1) Ако учесници не постигну споразум о начину деобе, суд ће их саслушати, извешће потребне доказе, а кад је то нужно и вештачење, па ће, на основу резултата целокупног поступка, у складу са одговарајућим законским прописима материјалног права донети решење о деоби и начину деобе заједничке ствари или имовине, настојећи да задовољи оправдане захтеве и интересе заједничара.

(2) При одлучивању коме треба да припадне одређена ствар, суд ће нарочито имати у виду посебне потребе одређеног учесника због којих та ствар треба да припадне управо њему.

Члан 154.

(1) Решење о деоби садржи: предмет, услове и начин деобе, податке о физичким деловима ствари и правима који су припали сваком од заједничара, као и њихова права и обавезе утврђене деобом.

(2) Решењем о деоби суд ће одлучити и о начину остваривања службености и других права на деловима ствари, која је физички подељена између заједничара.

Глава једанаеста

Уређење међа

Члан 155.

У овом поступку суд утврђује границу између суседних непокретности кад су међни знаци уништени, оштећени или померени, а суседи не могу споразумно да утврде границу.

Члан 156.

(1) Предлог за уређење међа између суседних земљишних парцела може поднети сваки од сопственика, односно корисника тих парцела, а кад је то законом одређено и овлашћени орган.

(2) Предлог мора да садржи податке о сопственицима, односно корисницима суседних парцела и о земљишним парцелама између којих се међа уређује, са ознакама тих парцела из земљишних и других књига, као и разлоге због којих се поступак покрене.

Члан 157.

(1) По пријему предлога, суд може заказати рочиште у суду на које ће позвати учеснике ради покушаја споразумног уређења међа.

(2) Ако се учесници не споразумеју, суд ће заказати рочиште на лицу места на које ће, поред учесника, позвати вештака геометра, а по потреби и сведоке на које су се учесници у предлогу или на рочишту пред судом позвали.

(3) Уз позив за рочиште учесницима се налаже да понесу све исправе и скице и друге доказе од значаја за уређење међе, а по могућству да поведу и сведоке. У позиву учесници ће се упозорити на последице недоласка на рочиште.

Члан 158.

(1) Ако предлагач не дође на рочиште, а био је уредно позван, рочиште ће се одржати уколико то предложи неко од осталих учесника.

(2) Ако нико не предложи одржавање рочишта, сматра се да је предлагач повукао предлог.

Члан 159.

(1) Ако међу учесницима постоји спор о међашкој површини чија вредност не прелази 800.000 динара, суд ће решити у поступку уређења међе на основу јачег права, а ако то није могуће, на основу последњег мирног поседа. Уколико се спор не може решити ни на овај начин, суд ће међашку површину поделити по правичности.

(2) Суд ће поступити на овај начин без обзира на вредност међашке површине, кад се учесници тако споразумеју.

Члан 160.

Ако међу учесницима постоји спор о међашкој површини чија вредност прелази 800.000 динара, а не постигну споразум у смислу члана 159. став 2. овог закона, суд ће упутити предлагаче на парницу и обуставиће ванпарнични поступак.

Члан 161.

(1) На рочишту за уређење међа суд ће на лицу места утврдити граничну линију између земљишних парцела учесника и обележити је граничним знацима.

(2) О радњама предузетим на рочишту за уређење међа саставља се записник у који се уноси нарочито: опис и скица затеченог стања, садржај и изјава учесника, вештака и сведока, као и опис и скица стања успостављеног уређењем међа.

Члан 162.

У решењу о уређењу међа суд описује граничну линију између земљишних парцела учесника, позивајући се на скицу успостављеног стања која је саставни део решења.

Члан 163.

Против правноснажног решења другостепеног суда донесеног у овом поступку ревизија није дозвољена.

Глава дванаеста

Исправе

1. Састављање и потврђивање садржине исправе

Члан 164.

У поступку за састављање или потврђивање садржине исправе, суд саставља и потврђује исправу кад је за настанак права или пуноважност правног посла потребно постојање јавне исправе.

Члан 165.

(1) За састављање или потврђивање исправе месно је надлежан сваки стварно надлежан суд.

(2) Исправу саставља или потврђује судија.

2. Састављање исправе

Члан 166.

Исправа са саставља у суду, а ван суда када учесник није способан да дође у суд или кад за то постоје други оправдани разлози.

Члан 167.

(1) Пре него што приступи састављању исправе, судија утврђује идентитет учесника.

(2) Кад судија не познаје учесника лично и по имену, идентитет учесника се утврђује јавном исправом са фотографијом или изјавом два пунолетна сведока чији је идентитет утврђен јавним исправама, а ако учесник има јавну исправу са фотографијом, довољно је да његов идентитет посведочи само један сведок.

Члан 168.

Кад је учесник неписмен или нем, или слеп, или не познаје језик који је у службеној употреби у суду, састављање исправе врши се у присуству два пунолетна сведока које судија лично познаје или чији је идентитет утврдио јавним исправама са фотографијом.

Члан 169.

(1) Ако учесник не зна језик на коме се саставља исправа, судија ће исправу саставити уз учешће судског тумача.

(2) Ако је учесник глувонем или слеп, судија ће исправу саставити уз учешће тумача који се са учесником може споразумети.

Члан 170.

Сведоци, при састављању исправе, могу бити лица која су писмена и која познају службени језик и језик учесника, а ако је учесник нем и да се са њим могу споразумети.

Члан 171.

(1) Приликом састављања исправе о правном послу, судија испитује да ли учесници имају правну или пословну способност која се тражи за закључење тог посла и да ли су овлашћени да закључе правни посао.

(2) Судија ће поступити по ставу 1. овог члана и када у састављању исправе учествује заступник или пуномоћеник, при чему испитује и да ли је заступник, односно пуномоћеник пословно способан и овлашћен да закључи односни правни посао.

Члан 172.

(1) Пошто утврди да постоје услови из члана 171. овог закона, судија испитује да ли постоји слободна и озбиљна воља да се закључи правни посао.

(2) Судија је дужан да објасни учесницима смисао правног посла, да им укаже на његове последице и да испита да ли је правни посао дозвољен, односно да није у супротности са принудним прописима и правилима морала самоуправног социјалистичког друштва.

Члан 173.

Ако суд утврди да нису испуњени услови из чл. 171. и 172. овог закона, решењем ће одбити да састави исправу.

Члан 174.

(1) О састављању исправе саставља се записник у који се уноси и начин на који је утврђен идентитет учесника, сведока и тумача који су присуствовали састављању исправе.

(2) Записник потписује и учесник, као и сведоци.

(3) Уз записник се прилаже примерак састављене исправе.

3. Састављање судског тестаментa

Члан 175.

Судски тестамент саставља се према одредбама чл. 166-174. ако одредбама чл. 176-182. овог закона није друкчије одређено.

Члан 176.

- престао да важи -

Члан 177.

(1) Кад саслуша казивање завештаоца, судија ће његову изјаву верно унети у записник, по могућности речима завештаоца, пазећи при томе да воља завештаоца буде јасно изражена.

(2) У записник ће се унети и све околности које би могле бити важне за пуноважност тестаментa.

(3) Кад је то потребно, судија ће завештаоцу објаснити прописе који ограничавају завештаоца у располагању тестаментом.

Члан 178.

Пошто завешталац сам прочита записник о судском тестаменту и изјави да је његова последња воља у свему верно унета, судија ће ово потврдити на тестаменту.

Члан 179.

(1) Ако је тестамент састављен у присуству два сведока због тога што завешталац не зна да чита, судија ће му прочитати тестамент, а потом ће завешталац, пошто изјави да је то његов тестамент, у присуству сведока, потписати или ставити на њега отисак кажипрста.

(2) Ако завешталац не познаје језик који је у службеној употреби у суду или је нем или глув, судија ће преко заклетог тумача прочитати тестамент, а завешталац ће преко тумача изјавити да је тестамент његов.

(3) Сведоци ће се потписати на самом тестаменту.

(4) Судија ће на тестаменту потврдити да су све ове радње извршене.

Члан 180.

(1) Ако се записник о састављању тестаментa састоји од више листова, ови ће се проширити јемствеником и оба краја јемственика запечатити судским печатом.

(2) Сваки лист ће завешталац потписати посебно, односно на њему ставити отисак кажипрста.

(3) На крају записника значиће се од колико се листова састоји тестамент.

Члан 181.

- престао да важи -

Члан 182.

(1) Кад завешталац опозове свој тестамент, на опозивање тестаментa сходно ће се примењивати одредба овог закона о стављању тестаментa.

(2) Пошто завешталац опозове тестамент, опозивање ће се забележити на тестаменту који се чува у суду.

4. Потврђивање садржине исправе

Члан 183.

Суд потврђује садржину исправе када је законом одређено да се садржина приватне или друге нејавне исправе потврђује.

Члан 184.

(1) Потврђивање исправе се врши према одредбама чл. 166-174. овог закона, ако одредбама овог одељка није друкчије одређено.

(2) Потврђивање исправе врши се на самој исправи потписом судије и стављањем печата суда.

Члан 185.

По извршеном потврђивању исправе, суд предаје учесницима оригинални примерак ове исправе.

5. Чување исправе

Члан 186.

Суд је дужан примити на чување исправу кад је то потребно ради обезбеђења одређених имовинских или других права, или кад је законом за поједине врсте исправа то изричито одређено.

Члан 187.

(1) Исправа се може предати на чување сваком стварно надлежном суду.

(2) Идентитет подносиоца исправе утврђује се према одредби става 2. члана 167. овог закона.

Члан 188.

(1) О пријему исправе на чување суд саставља записник у који се уноси како је утврђен идентитет подносиоца исправе на чување, као и врста и назив примљене исправе.

(2) Исправа примљена на чување се ставља у посебан омот, запечати и чува одвојено од осталих списа.

Члан 189.

Кад прими на чување тестамент који није састављен у суду, завешталац га предаје лично суду у отвореном или затвореном омоту.

Члан 190.

Ако се на чување предаје отворен тестамент, судија ће га прочитати завештаоцу и указати му на евентуалне недостатке због којих тестамент не би био пуноважан.

Члан 191.

(1) Ако су сведоци усменог тестаamenta поднели суду писмено које садржи вољу завештаоца, суд ће пријем оваквог писмена записнички утврдити, ставити у посебан омот и запечатити.

(2) Овако ће суд поступити и кад сведоци усменог тестаamenta дођу у суд да усмено понове изјаву завештаоца.

(3) Приликом узимања изјаве сведока, суд ће настојати да утврди изјаву воље завештаоца, а поред тога испитаће и околности од којих зависи пуноважност усменог тестаamenta.

Члан 192.

Суд ће подносиоцу исправе издати потврду о пријему исправе на чување у суду.

Члан 193.

Ако се исправа о тестаменту, осим судског тестаментa, преда на чување суду на чијем подручју завешталац нема пребивалиште, суд је дужан да о томе одмах извести суд на чијем подручју завешталац има пребивалиште.

Члан 194.

(1) Исправа која се налази на чувању код суда вратиће се подносиоцу исправе на његов захтев.

(2) Исправа ће се вратити и његовом пуномоћнику који има оверено пуномоћје за тај посао.

(3) О враћању исправе саставиће се записник у коме ће се навести начин на који је утврђен идентитет лица коме се враћа исправа.

(4) Ако се исправа враћа пуномоћнику, пуномоћје ће се приложити записнику и задржати у суду.

6. Поништавање исправе

Члан 195.

(1) У поступку за поништавање домаће исправе на којој се непосредно заснива неко материјално право и чије је поседовање нужно за остваривање тога права може се прогласити у судском поступку да је изгубила своју важност ако је изгубљена, украдена, изгорела или на било који други начин нестала или уништена, осим ако је законом забрањено поништење такве справе.

(2) Под условима из става 1. овог члана може се поништити и исправа на којој се заснива неко нематеријално право, ако не постоје подаци на основу којих надлежни орган, односно организација може да изда дупликат те исправе.

Члан 196.

(1) О предлогу за поништење исправе коју је издао орган друштвено-политичке заједнице, организација удруженог рада или друга самоуправна организација, односно заједница, одлучује надлежни суд на чијем се подручју налази седиште издаваоца исправе.

(2) О поништењу исправе, кад је у исправи назначено место испуњења обавезе, одлучује искључиво суд на чијем се подручју налази место испуњења обавезе.

(3) О предлогу за поништење исправе за коју се надлежност не може одредити на основу ст. 1. и 2. овог члана одлучује суд на чијем се подручју налази седиште, односно пребивалиште, односно боравиште предлагача.

Члан 197.

(1) Предлог за поништење исправе може да поднесе свако лице које је на основу те исправе овлашћено да остварује неко право или има правни интерес да се нестала исправа поништи.

(2) Предлог за поништење исправе из члана 195. став 1. овог закона садржи нарочито: битне састојке исправе (врста исправе, фирма, односно назив и седиште или име и пребивалиште издаваоца исправе, износ обавезе, место и датум издавања исправе, место испуњења обавезе, да ли гласи на име, или по наредби или на

доносиоца), чињенице из којих произилази да је предлагач овлашћен да поднесе предлог и да постоји вероватноћа да је исправа нестала или уништена.

(3) Предлог за поништење исправе из члана 195. став 2. овог закона садржи нарочито: назив и седиште органа, односно организације која је издала исправу, врсту исправе, садржину исправе, место и датум издавања исправе, као и доказе да је та исправа била издата и уверење издаваоца исправе да не постоје подаци на основу којих може издати ту исправу.

(4) Уз предлог се прилаже и препис исправе ако постоји.

(5) Једним предлогом се може захтевати поништење више исправа под условом да је исти суд месно надлежан.

Члан 198.

(1) Ако при претходном испитивању предлога суд нађе да нису испуњене претпоставке за покретање поступка за поништење исправе, предлог ће решењем одбацити.

(2) Испитивање се обавља на основу навода у предлогу и чињеница које су суду познате.

Члан 199.

Ако предлог не одбаци, суд ће наложити издаваоцу исправе и повериоцу да се у одређеном року изјасне да ли је исправа чије се поништење захтева била издата и да ли постоје и које сметње за спровођење поступка.

Члан 200.

(1) По пријему изјашњења лица из члана 199. овог закона, суд ће огласом објавити покретање поступка за поништење исправе.

(2) Оглас садржи нарочито: битне састојке исправе потребне за њено идентификовање, рок у коме се имају поднети пријаве или приговори против предлога, (огласни рок), позив да се исправа покаже суду или извести суд о лицу и пребивалишту лица које држи исправу, упозорење да ће се исправа судски поништити ако се у огласном року са предметном исправом не пријави суду или не стави приговор против предлога за поништење исправе, упозорење да дужник по овој исправи не може пуноважно испунити своју обавезу, нити обновити или заменити исправу, нити издати нове купоне или талоне, као и да ималац не сме пренети права из ове исправе.

(3) Ако се покреће поступак за поништење исправе из члана 195. став 2. овог закона, оглас из става 2. овог члана садржи нарочито: назив издаваоца исправе, врсту исправе и њену битну садржину, рок у коме се имају поднети приговори против предлога, упозорење да ће се исправа судски поништити ако се у огласном року не стави приговор против предлога за поништење исправе а суд утврди да је била издата.

Члан 201.

(1) Оглас ће се доставити свим учесницима, истаћи на судску таблу и једанпут објавити о трошку предлагача у "Службеном гласнику СРС", а по потреби и у "Службеном листу СФРЈ", или на други погодан начин.

(2) Огласни рок тече од дана када је оглас објављен у "Службеном гласнику СРС", односно "Службеном листу СФРЈ".

(3) Ако је оглас објављен у оба службена гласила, огласни рок тече од дана објаве у листу у коме је касније објављен.

Члан 202.

(1) Суд води уписник исправа о којима је покренут поступак ради поништења, а који може свако лице разгледати и преписати.

(2) Начин вођења уписника ближе се уређује судским пословником.

Члан 203.

(1) Дужник не сме испунити обавезу из исправе чије се поништење тражи, нити исправу преиначити, обновити или пренети на друго лице, или за њу издати нове купоне или талоне од момента кад му је достављен оглас, или кад је иначе на било који начин сазнао за покретање поступка ради поништаја исправе.

(2) Забрана из става 1. овог члана траје све док решење о поништењу исправе или о обустави поступка не постане правноснажно.

(3) Дужник се на основу такве исправе може ослободити обавезе само ако износ дуга уплати у депозит суда.

Члан 204.

(1) Ако је нестао или уништен купон који је одвојен од главне исправе, лице на које купон гласи може, по истеку рока од три године од дана доспелости купона, да захтева од дужника његову исплату, ако пре истека тога рока пријави суду нестанак или уништење купона и ако у том року неко лице не поднесе суду нестали купон и не буде поднесен захтев за његову исплату.

(2) Дужник није дужан да исплати потраживање по том купону пре истека рока предвиђеног у ставу 1. овог члана.

Члан 205.

Дужник по исправи чије се поништење тражи, овлашћен је да задржи исправу, ако му буде поднесена ради испуњења обавезе или ако је до ње дошао на други начин. Он је дужан да задржану исправу одмах преда суду код кога се води поступак за поништење, са назначењем личног имена и адресе лица које му је исправу предало.

Члан 206.

(1) Суд ће обуставити поступак за поништење исправе ако предлагач повуче предлог или ако предлагач у одређеном року не положи у судски депозит потребан новчани износ за објављивање огласа, или ако треће лице поднесе суду исправу или докаже пред судом постојање исправе чије се поништење захтева.

(2) Суд ће испитати неблаговремено поднесене пријаве трећих лица кад решење о поништењу није до њиховог пријема донесено.

(3) Суд је дужан да о свакој пријави трећег лица обавести предлагача пре доношења решења.

Члан 207.

Ако суд нађе да су испуњени услови за даље поступање а пошто спроведе потребна извиђања и пошто протекне огласни рок заказаће рочиште на које се позивају предлагач, издавалац исправе, дужник по исправи и сва лица која су пријавила суду, односно која су поднела приговоре против предлога за поништење исправе.

Члан 208.

(1) По одржаном рочишту, а на основу резултата поступка, суд доноси решење о поништењу исправе, односно о одбијању предлога.

(2) Решење о поништењу исправе садржи податке о издаваоцу исправе и предлагачу, као и битне састојке исправе уз означање износа обавезе ако гласи на испуњење новчане обавезе.

(3) Решење се доставља свим учесницима и забележиће се у уписник из члана 202. овог закона.

Члан 209.

(1) Против решења којим се предлог за покретање поступка за поништење исправе одбацује, односно одбија или поступак обуставља, жалбу може да изјави само предлагач.

(2) Против решења о поништењу исправе жалбу може да изјави издавалац исправе и дужник из те исправе, као и лице овлашћено на основу исправе, кад није предлагач.

Члан 210.

(1) Правноснажно решење којим се исправа поништава замењује поништену исправу, док се не изда нова.

(2) На основу правноснажног решења о поништењу исправе предлагач може од дужника остваривати сва права која проистичу из те исправе или му на основу ње припадају, а може захтевати да му се о његовом трошку изда нова исправа уз предају решења о поништењу.

Глава тринаеста

Судски депозит

Члан 211.

(1) У судски депозит могу се предати новац, хартије од вредности и друге исправе које се могу уновчити, племенити метали, драгоцености и други предмети израђени од племенитих метала, кад је то законом или другим прописом предвиђено.

(2) Суд је дужан да прими у депозит и друге предмете кад је законом одређено да дужник може положити ствар коју дугује код суда за повериоца.

Члан 212.

(1) Предмети из става 1. члана 211. овог закона могу се предати сваком стварно надлежном редовном суду.

(2) Предмети из става 2. члана 211. овог закона предају се редовном суду у месту испуњења обавезе, осим ако разлози економичности или природа посла захтевају да се положе суду у месту где се ствар налази а могу се предати и другом редовном суду кад је то законом одређено.

Члан 213.

У предлогу ће предлагач нарочито навести разлоге због којих се депонују предмети, описати предмете и означити њихову вредност, навести лице у чију корист се они предају, услове под којима ће се предмети предати, а по потреби ће приложити одговарајуће доказе.

Члан 214.

Суд ће решењем одбацити предлог ако оцени да нису испуњени услови за пријем предмета у депозит или ако предлагач у одређеном року не предујми трошкове чувања.

Члан 215.

Ако суд не одбаци предлог, донеће решење о пријему предмета, односно новца у судски депозит и одредити начин чувања.

Члан 216.

Ако је депоновање извршено у корист одређеног лица, суд ће позвати то лице да у одређеном року прими предмет из депозита ако испуни одређени услов за предају.

Члан 217.

(1) Ако је предмет депозита новац или страна валута суд је дужан да у року од три дана од дана пријема новца, односно страну валуту положи на посебан рачун код Службе друштвеног књиговодства, односно овлашћене банке, ако посебним прописима није друкчије одређено.

(2) Племените метале, ствари израђене од племенитих метала и друге драгоцености, као и хартије од вредности, суд ће у року од три дана продати овлашћеној банци, ако посебним прописима није друкчије одређено.

(3) Друге предмете који се не могу чувати у судском депозиту суд ће, на предлог предлагача, одредити да се предају на чување јавном складишту или другој организацији удруженог рада која се бави чувањем ствари, а физичком лицу само ако у месту где се предмети налазе нема друштвеног правног лица које обавља делатност ускладиштења.

(4) Пре доношења решења по ставу 2. овог члана суд ће наложити предлагачу да положи у депозит потребан предујам за подмирење трошкова чувања и руковања таквим предметима.

(5) Пре него што суд повери предмет депозита на чување лицу из става 3. овог члана, извршиће попис и процену ствари и о томе саставити записник у потребном броју примерака.

Члан 218.

(1) Ако лице у чију корист је предат предмет изјави да исту не прима, суд ће о томе известити предлагача и тражити да се у одређеном року изјасни.

(2) Ако лице у чију је корист примљен предмет у судски депозит, исти не подигне у одређеном року, суд ће решењем позвати предлагача (депонента) да преузме предмет.

(3) Предмети примљени у депозит се издају на основу решења суда који је одредио пријем.

Члан 219.

(1) Кад се у депозит продају предмети за које депонент не зна коме лицу треба да се предају или ако не зна које од више депонованих предмета коме од више лица треба да се предају, суд ће заказати рочиште на које ће позвати предлагача и сва заинтересована лица ради споразумевања коме лицу припада депоновани предмет.

(2) Ако се уредно позвана лица не јаве на рочиште или се међу њима не постигне споразум, суд ће их решењем упутити да у парници остварују своје право на предмет примљен у депозит. У решењу ће се одредити и рок за покретање парнице, о чему ће се известити депонент.

(3) Ако се парнични поступак покрене, суд ће решењем прекинути овај поступак.

(4) Ако се парнични поступак не покрене, суд ће поступити по одредби члана 218. став 2. овог закона.

Члан 220.

(1) Решење којим се одређује издавање предмета из депозита садржи нарочито: које је лице овлашћено да преузме предмет из депозита, начин, рок и услов за преузимање, као и упозорење на правне последице ако предмет не буде преузет у року у коме по закону застарева право на његово издавање.

(2) Решењем којим се одређује издавање предмета утврдиће се трошкови који су настали у вези са чувањем и руковањем предмета и ко је дужан да их накнади.

Члан 221.

Чувар, коме је решењем суда поверено чување предмета примљених у депозит, може издати предмет одређеном овлашћеном лицу само на основу решења суда и на начин како је то у решењу одређено.

Члан 222.

Ако лице у чију корист је предмет примљен у судски депозит или депонент, који је уредно позван да преузме предмет исти не подигне у року од три године од дана пријема уредног позива, суд ће решењем утврдити да је предмет постао друштвена својина, односно да право располагања припада друштвено-политичкој заједници на чијем се подручју предмет налази.

Члан 223.

Суд ће предмет који је на основу правноснажног решења из члана 222. овог закона постао друштвена својина, односно да је право располагања пренето на друштвено-политичку заједницу, предати органу друштвено-политичке заједнице на чијем се подручју предмет налази, односно на чијем се подручју налази седиште суда, о чему ће се саставити записник.

Члан 224.

Пријем у депозит, чување и предаја предмета ближе се одређује судским пословником.

ТРЕЋИ ДЕО

Прелазне и завршне одредбе

Члан 225.

(1) Ако је пре ступања на снагу овог закона донето првостепено решење којим се поступак пред првостепеним судом окончава, даљи поступак спровешће се по досадашњим прописима и правним правилима ванпарничног поступка.

(2) Ако по ступању на снагу овог закона буде укинута првостепено решење из става 1. овог члана, даљи поступак спровешће се по овом закону.

Члан 226.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе:

1) Одредбе члана 1. став 1. тачка 24. Закона о допуни Закона о примени одредаба савезних закона у области друштвено-политичког система и другим областима за које је у члану 16. и 17. Уставног закона за спровођење уставних амандмана XX-XI (одређено да престају да важе најдоцније 31. децембра 1971. године) - ("Службени гласник СРС", број 52/73).

2) Одредбе II дела Закона о наслеђивању од члана 149. до члана 225 ("Службени гласник СРС", број 52/74).

3) Одредбе члана 67. став 2. Закона о експропријацији ("Службени гласник СРС", број 74/77).

Члан 227.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Социјалистичке Републике Србије", а примењиваће се од 1. јануара 1983. године.